

2017/05

ONTVANGEN 24 MEI 2017

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Universiteit Tilburg
T.a.v. De heer Dr. K.M. Becking
Postbus 90153
5000 LE TILBURG

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Datum **23 MEI 2017**
Betreft Besluit inzake macrodoelmatigheid wo master Leraar VHO in
Taalvakken

Onze referentie
1176743

Uw brief van
27 januari 2017

Uw referentie
213.6099

Bijlagen
1

Geachte heer Becking,

Met uw brief van 27 januari 2017, door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (hierna: CDHO) ontvangen op 30 januari 2017, hebt u mij het voornemen voorgelegd om de wo master Leraar VHO in Taalvakken te verzorgen als bekostigd programma in de gemeente Tilburg. De opleiding is voorgesteld in het Croho onderdeel Onderwijs en de studielast is door u bepaald op 120 studiepunten.

Advies CDHO

De CDHO heeft mij bij brief van 24 maart 2017, kenmerk 2017/05 positief geadviseerd over uw aanvraag. Het advies van de CDHO dat onderdeel uitmaakt van dit besluit, treft u hierbij aan.

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister/staatssecretaris van OCW, onder vermelding van "Bezwaar", ter attentie van DUO, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl

Besluit

Gelet op de advisering van de CDHO, het bepaalde in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) en in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2014 (hierna: Beleidsregel), heb ik besloten in te stemmen met uw voornemen om de wo master Leraar VHO in Taalvakken te verzorgen als bekostigd programma in de gemeente Tilburg.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor mijn besluitvorming is gelegen in artikel 6.2 van de WHW. Voorts is de Beleidsregel leidraad geweest voor mijn afwegingen.

Motivering

Overeenkomstig het advies van de CDHO concludeer ik dat uw aanvraag voldoet aan de voorwaarden a, b en c van artikel 6 van de Beleidsregel. Voor de nadere motivering verwijs ik u naar het advies van de CDHO. De CDHO adviseert in algemene zin ook over de naamgeving. Het begrip 'voorbereidend hoger onderwijs' dient gehandhaafd te worden in verband met de Wet op het Voortgezet Onderwijs waarin tevens een inclusieve bevoegdheid geregeld is. Ook adviseert de CDHO om het specialisme in de naamgeving van de opleiding terug te laten komen. De commissie doet dit voorstel met het oog op een optimale

transparantie over de inhoud en de waarde van de opleiding. Ze ziet het dual career karakter van deze route graag ten volle tot uitdrukking komen. Ik heb begrip voor de zorg van de commissie op dat punt. Ik meen dat de transparantie als volgt kan worden gewaarborgd:

1. Uit het getuigschrift dat met de opleiding wordt behaald moet duidelijk worden dat het vakinhoudelijk om masterniveau gaat, overeenkomend met de vakmaster in het betreffende vak.
2. De opleiding leidt voorts op voor het leraarschap in een vak dat in het voortgezet onderwijs wordt onderwezen. Om die reden, en ik roep de instellingen daartoe op, moet:
 - In de studievoorziening volstrekt helder zijn voor welke vakken de opleiding een voorbereiding biedt,
 - In de onderwijs- en examenregeling volstrekt helder zijn aangegeven dat inderdaad voor die vakken wordt opgeleid en,
 - Op grond van het getuigschrift van de afgestudeerde helder zijn aan welke set van bekwaamheidseisen betrokkene heeft voldaan en voor welk vak in het voorbereidend hoger onderwijs.

In lijn met het eerdere advies van de vijf universiteiten die gezamenlijk een macrodoelmatigheidsaanvraag hebben gedaan, is er een positief besluit genomen. Dit betekent dan ook dat het master-na-mastermodel en de tweejarige master naast elkaar kan blijven bestaan. Wij stimuleren de tweejarige master en hopen dat dit de meest gangbare route wordt voor studenten, maar een student moet er ook voor kunnen kiezen om na een studie een eenjarige lerarenopleiding (ulo) te doen.

Croho-procedure

Ingevolge artikel 6.2, zevende lid, van de WHW vervalt dit besluit indien de opleiding niet binnen 10 maanden na dagtekening van dit besluit is geregistreerd in het Croho. Registratie binnen die termijn is niet eerder mogelijk dan nadat de NVAO een positief besluit heeft genomen in het kader van de toets nieuwe opleiding. In verband met de geldigheidsduur van dit besluit adviseer ik u zo spoedig mogelijk conform afspraken contact met de NVAO op te nemen.

Een afschrift van deze brief is gezonden aan de CDHO, de NVAO, de VSNU, de Inspectie van het Onderwijs en de Dienst Uitvoering Onderwijs (Groningen).

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
dr. Jet Bussemaker
namens deze,
de directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering,

F. Hofman

CDHO

Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Minister
mw. dr. M. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

HOENS

Ministerie van OCW	
Zaaknr.	
Datum reg	09 MEI 2017
E-Dochr.	
Directie	HOENS

Advies Geachte mevrouw Bussemaker,

Op 30 januari 2017 heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs het voornemen ontvangen van Universiteit Tilburg om de wo master Leraar VHO in Taalvakken 2017/05 als bekostigde opleiding te verzorgen te Tilburg. De aanvraag was voorzien van alle voor de beoordeling van de aanvraag benodigde gegevens en is door de commissie in behandeling genomen.

datum
vrijdag 24 maart 2017

onderwerp
nieuwe opleiding
Universiteit Tilburg
wo
master
Leraar VHO in Taalvakken
2017/05
Tilburg

ons kenmerk
2017/05

bijlagen
beoordelingskader aanvraag

Omdat OCW en VSNU hebben afgesproken het stelsel van universitaire lerarenopleidingen te hervormen willen universiteiten een tweejarige gecombineerde masteropleiding aanbieden naast de eenjarige vakmaster en de eenjarige universitaire lerarenopleiding. CDHO, OCW en VSNU hebben afgesproken dat de CDHO de macrodoelmatigheid van deze beweging in zijn geheel beoordeelt. Het gaat hier om een gezamenlijke aanvraag van de universiteiten. Met deze aanvraag sluit de Universiteit Tilburg zich aan bij het verzoek van onderwijsinstellingen die in 2016 een gezamenlijke aanvraag voor macrodoelmatigheid hebben ingediend bij CDHO en wordt gebruik gemaakt van eerder door de andere instellingen ingediende teksten en documenten.

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs
Gelet op het hierna volgende adviseert de commissie u om positief te besluiten op het verzoek van Universiteit Tilburg om de opleiding wo master Leraar VHO in Taalvakken 2017/05 als bekostigde opleiding te Tilburg te verzorgen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 6.2 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts heeft de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014, verder te noemen de Beleidsregel, voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

Omschrijving van de aanvraag

Aanvrager wil de master Leraar VHO in Taalvakken in Tilburg aanbieden. Het gaat om een Nederlandstalige wo master in het Croho onderdeel Onderwijs. De opleiding omvat 120 EC en wordt in voltijdvorm aangeboden.

De tweejarige opleiding bestaat inhoudelijk uit didactiek, het opdoen van praktijkervaring en vakinhoudelijke kennis. Vakken die gegeven worden zijn letterkundige Neerlandistiek, taalkundige en communicatieve Neerlandistiek, vakdidactiek en algemene didactiek. Ook gaan studenten stage lopen in het voortgezet onderwijs. Dit resulteert in een masterdiploma met een eerste graads bevoegdheid.

pagina 2 van 7 De opleiding is toegankelijk voor studenten die een wo bachelor algemene cultuurwetenschappen, communicatie- en informatiewetenschappen of Nederlandse taal en cultuur hebben afgerond of, indien het vakkenpakket dat toelaat, een hbo bachelor leraar Nederlands. Studenten met een bachelor die niet direct aansluit op de master kunnen voorwaardelijk worden toegelaten.

Afgestudeerden van de opleiding kunnen docent Nederlands in het voortgezet onderwijs (eerstegraads) worden. Ook kunnen zij lesgeven op het mbo, hbo of de universiteit of buiten het onderwijs werken, bijvoorbeeld als onderzoeker of in de PR en communicatie.

De commissie is van mening dat de toevoeging 'VHO' beperkend werkt. Docenten die deze opleiding hebben afgerond kunnen immers ook in het mbo lesgeven. De commissie adviseert derhalve om 'VHO' uit de naam te schappen. Aangezien alle instellingen binnen dit project hebben besloten dezelfde naam te hanteren voor de tweejarige geïntegreerde lerarenopleiding constateert de commissie dat deze beweging de transparantie van het hoger onderwijsaanbod bevordert. Tevens adviseert de commissie om het vakgebied te kunnen duiden om na de stamnaam in het Croho ook de discipline op te nemen. Bijvoorbeeld: Eerstegraads Leraar Taalvakken/ Nederlands.

Aanvrager doet een beroep op criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

Motivering

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie aan criterium a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium a Beleidsregel

Aanvrager stelt dat de opleiding sterk verwant is aan een tweetal bestaande lerarenopleidingen in Utrecht en Groningen. In die zin kan het als bestaand onderwijsaanbod gekwalificeerd worden. Een aantal andere universiteiten is van plan om in de toekomst een soortgelijke tweejarige master aan te bieden en op termijn het oude master-na-mastermodel op deze manier te vervangen.

De commissie heeft naast de bronnen die aanvrager heeft aangeleverd zelf de Sectorbeschrijving Onderwijs 2015 geraadpleegd. Daaruit komt naar voren dat leraar Nederlands in het voortgezet onderwijs sinds 2014 een krapteberoep is (p. 5), maar verwacht wordt dat vanaf 2017 de tekorten zullen afnemen. Ook in het arbeidsmarktrapport van ROA staat dat voor vakken als Nederlands weinig problemen in de personeelsvoorziening lijken te ontstaan (p. 70). Daarom lijkt de opleiding niet direct noodzakelijk maar wel wenselijk als vervanger op termijn van het bestaande master-na-mastermodel in Tilburg.

Op grond van het bovenstaande concludeert de commissie dat de inhoud van de opleiding al in twee andere regio's wordt aangeboden. De tweejarige master is echter op termijn nodig als vervanger van het master-na-mastermodel bij alle universiteiten met lerarenopleidingen Nederlands. Daarmee is de noodzaak van deze opleiding in de zin van de Beleidsregel aangetoond. De aanvraag voldoet aan criterium a in art. 6 van de Beleidsregel.

pagina 3 van 7 *Beoordeling criterium b Beleidsregel*

Aanvrager stelt dat de opleiding leraar VHO in Taalvakken aansluit op een maatschappelijke behoefte.

Beoordeling maatschappelijke behoefte

Bij reguliere lerarenopleidingen wordt eerst een éénjarige vakopleiding gevolgd en vervolgens een éénjarige lerarenopleiding, wat resulteert in twee mastertitels. Laatstgenoemde focust zich doorgaans op vakinhoud. Studenten geven in de nationale Studenten Enquête 2015 aan behoefte te hebben aan een betere voorbereiding op de beroepspraktijk in het onderwijs. Tijdens de tweejarige opleiding zal meer ruimte zijn voor het aanleren van didactiek en het opdoen van praktijkervaring, waardoor de opleiding beter aansluit op de behoeften van studenten.

De behoefte aan een tweejarige lerarenopleiding op wo niveau wordt uitgesproken in de volgende brieven:

- Kamerbrief Lerarenopleidingen in het wetenschappelijk onderwijs van minister van OCW d.d. 8 januari 2016, kenmerk 858219
- Brief van de VSNU aan de Minister van OCW, 10 december 2015, kenmerk VSNU 15/344 U

U wilt de beroepsvoorbereidende component versterken en de opleiding voor meer studenten aantrekkelijk maken. Er moeten meer aantrekkelijke en flexibele routes komen naar het leraarschap (Actieplan Lerarenagenda 2013-2020, p.15). De maatschappelijke ambitie is om meer goed opgeleide academische masters als leraar in het voortgezet onderwijs aan te stellen en onbevoegd lesgeven terug te dringen.

Maatschappelijk gezien heeft de tweejarige master een meerwaarde omdat het programma beter aansluit op de behoeften van studenten, de overheid en het werkveld dan het huidige master-na-mastersysteem.

Beoordeling arbeidsmarktbehoefte

Voor enkele vakken in het hoger onderwijs is al jaren sprake van een tekort aan eerstegraads leraren in het voortgezet onderwijs, waaronder Nederlands. Enkele jaren geleden werd van de vacatures voor docenten Nederlands ca. 0,5% niet vervuld. Vanaf 2019 wordt echter verwacht dat het lerarentekort is opgelost (zie Tabel 1).

Tabel 1. Onvervulde vraag in het voortgezet onderwijs als percentage van de werkgelegenheid *

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
leraar Nederlands 1° graads,	0,1%	0,5%	0,6%	0,5%	0,2%	0%	-0,2%	-0,2%

*Bron: Fontein et al., 2014, p. 18-20.

In de meeste provincies is momenteel nog sprake van een tekort tussen de 0 en 1% (De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel po, vo en mbo, 23 oktober 2014 p. 18). De Regeling Tekortvakken is enkele jaren geleden ingesteld om het aantal wo opgeleide leraren in het voortgezet onderwijs te vergroten, met name voor taalvakken (Kamerbrief over invulling impuls leraren tekortvakken d.d. 13 maart 2013, kenmerk 489618).

pagina 4 van 7 Uit eigen onderzoek door de commissie in het AIS van ROA (p.34) blijkt dat er enkel gegevens staan over mensen met een wo onderwijsachtergrond in het algemeen en niet voor leraren Nederlands (zie Tabel 2). Voor wo leraren in het algemeen geldt de komende jaren een uitbreidingsvraag van 1.000 medewerkers en een vervangingsvraag van 10.100 medewerkers. Er zal vraag zijn naar 11.100 nieuwe medewerkers terwijl er 14.900 schoolverlaters worden verwacht. De krappe arbeidsmarkt geldt echter voor wo opgeleide onderwijsmedewerkers in het algemeen. De instroom bij eerstegraads lerarenopleidingen voor talen fluctueert al jaren rond de 300 studenten per jaar (zie Tabel 3). De commissie heeft gekeken naar de instroom bij wo lerarenopleidingen Nederlands specifiek (Criho). Een kwart tot een derde van de 300 studenten per jaar volgen een wo opleiding tot leraar Nederlands (zie Tabel 4).

Tabel 2. Cijfers AIS-online wo onderwijs

Verwachte baanopeningen tot 2020	11.100
• verwachte uitbreidingsvraag tot 2020	1.000
• verwachte vervangingsvraag tot 2020	10.100
Verwachte instroom van schoolverlaters tot 2020	14.900

Tabel 3. Instroom lerarenopleidingen*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
leraar vo 1 ^o graads, ulo talen	266	325	363	351	335	365	303	245

* Bron: <http://www.stamos.nl/index.rfx?verb=showitem&item=9.31>

Tabel 4. Instroom wo lerarenopleidingen Nederlands*

	2011	2012	2013	2014
Universiteit Tilburg	6	11	15	17
Rijksuniversiteit Groningen	22	11	28	19
Universiteit Utrecht	23	14	19	14
Universiteit Leiden	2	-	-	-
Vrije Universiteit Amsterdam	12	16	9	12
Universiteit van Amsterdam	8	9	17	12
Radboud Universiteit Nijmegen	16	13	15	12
Universiteit Twente	-	-	-	-

* Bron: Criho

De commissie vraagt zich af of het doelmatig is om een opleiding te starten met een opleiding naast het master-na-mastermodel die leraren Nederlands opleidt terwijl over enkele jaren de krapte op de arbeidsmarkt zal zijn opgelost. Positief is dat de nieuwe master in de plaats van de twee oude zal komen. Desalniettemin zullen de eerste jaren toch meerdere soortgelijke opleidingen naast elkaar bestaan. Daarom adviseert de commissie u om 3 à 4 jaar nadat deze opleiding van start is gegaan een onderzoek te laten uitvoeren naar de effectiviteit van deze tweejarige masteropleiding, zowel voor wat betreft de instroom als de arbeidsmarkt.

De commissie concludeert dat de aanvraag aansluit op een maatschappelijke behoefte en op een arbeidsmarktbehoefte op de korte termijn. Op de langere

pagina 5 van 7 termijn wordt de arbeidsmarktbehoefte kleiner. De aanvraag voldoet daarom aan criterium b in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium c Beleidsregel

Aanvrager heeft geen beroep gedaan op de zwaartepunten die in de prestatieafspraken met de Minister zijn opgenomen. Aangezien de instelling niet heeft aangetoond dat de opleiding aansluit op een zwaartepunt dat in de prestatieafspraken met de Minister is vastgelegd, dient de aanvraag te voldoen aan alle onderdelen van criterium c.

De opleiding vormt een alternatief voor de huidige éénjarige vakopleiding gevolgd door een éénjarige master tot leraar Nederlands in Tilburg, waardoor het risico bestaat dat deze opleidingen concurrentie zullen ondervinden van de nieuwe master. Het uitgangspunt is echter dat de nieuwe master de eenjarige masters op termijn zal vervangen. De afgelopen jaren schreven steeds meer studenten zich in voor de lerarenopleiding Nederlands in Tilburg (zie Tabel 4).

Een hervorming van universitaire lerarenopleidingen is door OCW en VSNU beoogd (Kamerbrief van minister van OCW d.d. 8 januari 2016, kenmerk 858219). Vijf andere universiteiten (VU, UvA, UL, RUN, UT) zijn van plan om in de nabije toekomst een soortgelijke tweejarige master aan te bieden. Deze universiteiten liggen in andere regio's. In Groningen en Utrecht wordt reeds zo'n opleiding aangeboden. Daar kiezen steeds meer studenten voor deze variant.

Vanaf 30 januari 2017 is op de site van de CDHO kennis gegeven van het voornemen van de Universiteit van Tilburg om de master leraar VHO in Taalvakken in Tilburg aan te bieden. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. Zienswijzen zijn niet ingediend. De instroom in verwante onbekostigde opleidingen is niet bekend en is derhalve niet bij de toetsing betrokken.

Aanvrager heeft een prognose gemaakt van de instroom in de voorgenomen opleiding op grond van eerdere inschrijvingen en verwacht aanvankelijk 20 en op termijn 30 studenten per jaar. Het blijkt dat de afgelopen jaren meer studenten zich inschrijven voor de lerarenopleiding Nederlands in Tilburg, doch minder dan de verwachte 20 per jaar. De commissie acht de prognose te hoog aangezien een deel van de studenten toch zal kiezen voor de éénjarige masters, waardoor 10 studenten per jaar een realistischere inschatting lijkt.

Als de instroom in de bestaande opleidingen en de verwachte instroom in de voorgenomen opleiding wordt afgezet tegen de arbeidsmarktbehoefte die bij criterium b is verondersteld, blijkt dat er vanuit de landelijke arbeidsmarkt bezien enige ruimte is om deze opleiding binnen het bekostigde domein vorm te geven.

Aanvrager heeft geen beschrijving geleverd van de inbedding in de bestaande kennisinfrastructuur. De Universiteit van Tilburg huisvest reeds een aantal lerarenopleidingen. De nieuwe opleiding kan vermoedelijk bij de bestaande lerarenopleidingen worden gehuisvest. Vestiging van de opleiding in Tilburg heeft geen negatief effect op de landelijke spreiding van het onderwijsaanbod.

pagina 6 van 7 De commissie concludeert dat er enige ruimte in het landelijk aanbod bestaat om de opleiding master leraar VHO in Taalvakken te realiseren. De aanvraag voldoet aan criterium c in art. 6 van de Beleidsregel.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om positief te besluiten op het voorliggende verzoek.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter

pagina 7 van 7 **Bijlage:**
Beoordelingskader macrodoelmatigheid nieuwe opleiding

Aan de hand van de in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 genoemde voorwaarden worden voornemens tot het verzorgen van een nieuwe opleiding beoordeeld op doelmatigheid. Een nieuwe opleiding kan volgens artikel 6 van deze Beleidsregel alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria a, b en c.

Volgens criterium a heeft het instellingsbestuur aangetoond dat uitbreiding van het landelijk aanbod met de nieuwe opleiding noodzakelijk is en dat de vernieuwing niet kan worden gerealiseerd binnen het landelijk bestaande opleidingsaanbod.

Volgens criterium b heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium c dient het instellingsbestuur aan te tonen dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de opleiding. Indien de voorgenomen opleiding aansluit op zwaartepunten die de instelling heeft vastgelegd in de prestatieafspraken¹, wordt aangenomen dat is voldaan aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de behoefte kunnen voorzien.

¹ In de beschikkingen tot toekenning van de prestatiebekostiging heeft de Minister geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid van eventueel in het voorstel aangekondigde nieuwe opleidingen of vestigingsplaatsen.